

MEE

Ondersteuning bij leven met een beperking

MEE Signaal

Trend- en signaleringsrapportage

2012

Inhoud

- 3 Inleiding
- 4 Trends- en actuele ontwikkelingen
- 5 Signalen per levensgebied
- 7 Uitgelicht: pgb
- 11 Tot slot

Het doel van de trend- en signaleringsrapportage is het weergeven van trends en het bundelen van de regio-overstijgende signalen die de 22 MEE-organisaties in 2011 hebben gemeld. Hierdoor ontstaat een actueel beeld van knelpunten en belemmeringen die mensen met beperkingen ervaren, maar ook van kansen en mogelijkheden voor verbetering. De MEE-organisaties willen met deze rapportage overheden, cliëntenorganisaties en andere partners wijzen op de knelpunten die de participatie en integratie van mensen met een beperking in de weg staan.

Inleiding

Mensen met een beperking willen net als ieder ander meedoen in de samenleving en hun leven zelf vormgeven. Ook verwacht de samenleving van mensen met een beperking steeds meer eigen regie en zelfredzaamheid. Nieuwe beleidsmatige ontwikkelingen en bezuinigingen maken dit des te duidelijker. Zoals: de overheveling van begeleiding en dagbesteding, de voorgenomen IQ-maatregel, de invoering van passend onderwijs, de stelselherziening jeugdzorg en de invoering van de Wet Werken naar Vermogen. Veel van deze wijzigingen gaan gepaard met bezuinigingen.

MEE signaleert dat mensen met een beperking, hun ouders, partner of anderen in hun omgeving belemmeringen ervaren in de participatie. Dit hangt vaak samen met de maatschappij die (nog) onvoldoende op beperkingen is ingesteld en met (veranderingen in) wet- en regelgeving. Met alle geplande wijzigingen is het des te belangrijker dat hier iets aan wordt gedaan. Met deze signaleringsrapportage wil MEE de bewustwording in de samenleving vergroten.

Terugblikkend op de signalen van 2010 merken we op dat de afstemming tussen de Bureaus Jeugdzorg (BJZ) en het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) voor indicaties in de jeugdzorg verbeterd is. BJZ en CIZ hebben afspraken gemaakt over het naar elkaar doorverwijzen wanneer niet direct duidelijk is wie verantwoordelijk is voor de indicatiestelling. Deze afspraak houdt in dat bij twijfel het dossier eenmalig naar de andere partij wordt verstuurd. Daarna bespreken het CIZ en BJZ met elkaar wie - in dat specifieke geval - verantwoordelijk is voor de indicatie. De cliënt (en ouders/verzorgers) krijgen vervolgens bericht. In de praktijk blijkt deze afstemming tussen BJZ en het CIZ goed te werken.

Helaas constateren wij dat de meeste signalen structureel zijn en dat oplossingen vaak moeilijk realiseerbaar zijn en onvoldoende prioriteit krijgen. In veel gevallen spelen budgettaire redenen een rol bij het niet tot stand komen van oplossingen.

MEE heeft haar signaleringsfunctie geoptimaliseerd waardoor trends beter zichtbaar zijn en de signalen op termijn beter zijn te kwantificeren. Er is één signaleringssysteem voor alle 22 MEE-organisaties en MEE Nederland. Elke MEE-organisatie kan signalen op gemeentelijk niveau aangeven en landelijk worden regio-overstijgende signalen en trends en actuele ontwikkelingen weergegeven.

Deze rapportage schetst de landelijke trends en actuele ontwikkelingen die van invloed zijn op de positie van mensen met een beperking in de samenleving. Vervolgens gaat de rapportage in op de regio-overstijgende signalen die MEE-organisaties in 2011 hebben gemeld en wat er nodig is om deze knelpunten op te lossen. Speciale aandacht is er voor het persoonsgebonden budget (pgb).

Deze rapportage wordt aangeboden aan cliëntenorganisaties, brancheorganisaties van onder andere zorgaanbieders en zorgverzekeraars, betrokken ministeries, gemeenten en andere samenwerkingspartners. Samen met hen werkt MEE aan oplossingen voor deze knelpunten. ■

Trends en actuele ontwikkelingen

Onrust over kabinetsmaatregelen

Er gaat veel veranderen voor mensen met een beperking. De veranderingen gaan bovendien gepaard met bezuinigingen. Mensen weten vaak niet precies wat er verandert in hun situatie en dit zorgt voor veel onrust. Zowel bij cliëntenorganisaties als bij MEE komen veel vragen binnen. Voor sommige doelgroepen resulteren de kabinetsmaatregelen in een stapeling van negatieve effecten. Mensen zullen dit niet alleen merken in hun inkomenspositie, maar ook in hun mate van participatie in de samenleving.

Voor een toelichting op de invoering van de Wet Werken naar Vermogen (WWnV) en de rol die MEE daarbij voor gemeenten kan vervullen, verwijzen wij naar de Handreiking *Wet Werken naar Vermogen*, te vinden op www.mee.nl.

Verslechtering inkomenspositie en participatie van mensen met een beperking

Waarschijnlijk merkt elke burger wel iets van de bezuinigingen. Bij mensen met een beperking komen deze vaak nog harder aan. Enerzijds omdat hun financiële positie vaak al slechter is en anderzijds omdat zij harder worden geraakt door de maatregelen. MEE constateert dat de financiële positie van mensen met een beperking is verslechterd door onder andere verhogingen van de eigen bijdragen in de Wmo en het eigen risico van de zorgverzekeringswet. Nieuwe maatregelen zullen de inkomenspositie van mensen met een beperking verder verslechteren. Bijvoorbeeld: het verlagen van de Wajonguitkering en de invoering van de huishoudinkomenstoets, heeft als gevolg dat jongeren met een arbeidsbeperking geen uitkering krijgen. Dat geldt voor hen die nog thuis wonen of samenwonen en (gedeeltelijk) kunnen werken. MEE ziet mede door de bezuinigingen veel schuldenproblematiek bij haar cliënten. Ook worden eigen bijdragen soms veel later geïnd. Cliënten zijn daar vaak niet op voorbereid waardoor zij onnodig in de financiële problemen komen.

Financiële maatregelen hebben niet alleen gevolgen voor de inkomenspositie van mensen met een beperking, maar beperken hen ook in hun deelname aan de maatschappij. Op vrijetijdsactiviteiten wordt het eerst bezuinigd, mede omdat vervoerskosten soms niet meer zijn op te brengen. Ook zien sommige cliënten af van begeleiding door de ingevoerde eigen bijdragen in 2010. Met schulden, eenzaamheid en verwaarlozing als gevolg op lange termijn.

Wat is er nodig?

Allereerst is goede informatievoorziening nodig. Mensen met een beperking zitten met veel vragen. Gemeenten, het Rijk, cliëntenorganisaties, MEE-organisaties, indicatiestellers, zorgaanbieders en andere betrokken partijen moeten in staat zijn mensen goed te informeren en door te verwijzen daar waar nodig. Signalering van problematiek is een volgende stap, zodat daar waar nodig passende oplossingen kunnen worden gecreëerd. Dit alles vereist goede samenwerking en afstemming tussen betrokken instanties en organisaties.

Problemen door digitalisering

De samenleving digitaliseert in een hoog tempo. Het gevolg hiervan is dat de dienstverlening van organisaties steeds minder vaak via persoonlijk contact (telefonisch of op locatie) verloopt en steeds vaker via internet. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Het inschrijven op woningen van de woningbouwvereniging kan alleen nog via internet.
- Sommige gemeenten hanteren een digitale vragenlijst als eerste intake voor het Wmo-loket.
- Coaching bij het integratietraject gebeurt digitaal.
- Toegang tot de gemeentelijke kredietbank is bij sommige gemeenten alleen digitaal.
- Het gebruik van DigiD is steeds vaker verplicht, onder andere bij het UWV.

Dit heeft tot gevolg dat mensen moeten beschikken over een computer, internet, een e-mailadres en dat zij moeten weten hoe internet te gebruiken. Voor veel mensen heeft deze manier van zaken regelen een meerwaarde. Maar voor een deel van de mensen met een visuele, auditieve, verstandelijke en/of motorische beperking zijn veel websites (nog) niet toegankelijk. Anderzijds speelt dat zij er niet mee kunnen omgaan. Voor hen belemmert de digitalisering juist hun mogelijkheden tot participatie.

Wat is er nodig?

Websites moeten toegankelijk zijn voor iedereen met en zonder beperking. Mensen moeten wegwijs worden gemaakt op het internet. Voor mensen met een (verstandelijke) beperking vergt dat een specifieke aanpak waarbij zij ook leren omgaan met zaken als privacy. Tenslotte moet het voor sommige mensen altijd mogelijk blijven om telefonisch of op locatie contact te leggen of een beroep te doen op professionele ondersteuning. ■

Signalen per levensgebied

Opvoeding & ontwikkeling

Ontbreken van effectief aanbod nazorg na Jeugdzorg

Jongeren met een licht verstandelijke beperking en/of autisme met een behandeltraject in de jeugdzorg, verliezen als zij 18 of 23 jaar zijn hun aanspraak op jeugdzorg. Dit zijn jongeren die niet in staat zijn om helemaal zelfstandig te functioneren. Deze jongeren hebben ook na hun 18de of 23ste ondersteuning nodig.

Het ontbreekt regelmatig aan adequate nazorg aan jongeren die uitstromen bij een geïndiceerde jeugdzorginstelling. Het belangrijkste knelpunt is dat jeugdhulpverleners onvoldoende anticiperen op een vervolgtraject. Hierdoor lopen veel jongeren vast.

Wat is er nodig?

Jongeren moeten tijdig worden voorbereid op het leven na de jeugdzorg. Deze voorbereiding moet zich richten op de verschillende levensgebieden en daarbij behorende vragen als: hoe regel ik een passende woonplek, welke onderwijs- en/of arbeidsmogelijkheden heb ik en hoe regel ik mijn financiën? Een goede voorbereiding op een leven na de jeugdzorg kan bijdragen aan het voorkomen van een terugval. Bovendien kan de juiste nazorg eraan bijdragen dat zij weer hun plaats vinden in de samenleving. Een vinger aan de pols houden op belangrijke vooraf goed in te schatten levensveranderingen kan terugval voorkomen.

Tekort aan ondersteuning ouders met een licht verstandelijke beperking

- **Indicatiestelling sluit niet aan bij de problematiek**
Gezinnen waarvan de ouders een verstandelijke beperking hebben, ondervinden problemen bij het verkrijgen van een indicatie die hen ondersteunt bij het opvoeden van hun kind(eren). Voor het aanleren van algemene opvoedingsvaardigheden kunnen deze gezinnen geen AWBZ-indicatie krijgen wanneer zij een gezond kind hebben. Daardoor gebeurt het regelmatig dat de opvoeding niet goed verloopt waardoor kinderen uit huis worden geplaatst. Tijdige begeleiding bij de opvoeding kan dat voorkomen.
- **Gebrek aan observatie- en woonplekken voor ouders met een licht verstandelijke beperking**
Er is een tekort aan observatieplekken, waar kan worden nagegaan of ouders met een licht verstandelijke beperking hun kind kunnen opvoeden. Ook is er een tekort aan specifieke woonvoorzieningen voor ouders en kinderen. Hierdoor krijgen zij niet de ondersteuning die zij nodig hebben bij de opvoeding van hun kinderen en worden kinderen, soms te snel, uit huis geplaatst. Of de kinderen komen in een onveilige situatie terecht.

Wat is er nodig?

Om iedereen binnen het gezin de juiste ondersteuning te kunnen bieden, is een integrale indicatie voor zowel ouders als kind wenselijk. Daarmee is adequate begeleiding en behandeling voor zowel de ouders met een verstandelijke beperking als voor de rest van het gezin mogelijk. Er zijn meer observatie- en woonplekken nodig, met voldoende ondersteuning. De ondersteuning vraagt expertise en voldoende tijdsinzet.

De aangekondigde IQ-maatregel verkleint de ondersteuningsmogelijkheden nog verder. Mensen met een licht verstandelijke beperking kunnen dan geen aanspraak meer maken op AWBZ-zorg, zoals 24-uurs opvang of observatieplekken. Dit heeft grote gevolgen voor ouders en kinderen.

Samenleven & Wonen

Zorgzwaartepakketten

■ Geen mogelijkheid om dagbesteding op een andere plek af te nemen

Met de komst van zorgzwaartepakketten (zzp) is het formeel mogelijk dat cliënten met een verblijfsindicatie kunnen kiezen voor de dagbesteding elders. Hiermee zou de keuzevrijheid voor cliënten gewaarborgd zijn. Dit onderaannemerschap komt nog onvoldoende van de grond. In de praktijk blijkt dat het nauwelijks mogelijk is om de dagbesteding ergens anders in te vullen. Hierdoor wordt de keuzevrijheid van cliënten beperkt.

Wat is er nodig?

Dit signaal speelt al sinds de invoering van de zzp's. Het onderaannemerschap zou vanuit het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en zorgverzekeraars (nu nog zorgkantoren) gestimuleerd moeten worden. Daardoor wordt het voor cliënten mogelijk om te kunnen kiezen voor een verblijfsaanbieder en een aanbieder van dagbesteding.

■ Geen intramurale voorziening voor mensen met een Zzp 1 of Zzp2

Mensen met zzp1 en zzp2 komen niet in aanmerking voor het wonen in een beschermde woonomgeving. Zorgaanbieders en ook sommige zorgkantoren geven aan dat het budget dat bij deze zzp's hoort, niet toereikend is. Hierdoor kan een groep mensen - ondanks hun indicatie - geen beschermde woonplek vinden, terwijl zij door hun beperking ook niet zelfstandig kunnen wonen. Als oplossing wordt voor deze mensen soms een hogere indicatie aangevraagd dan inhoudelijk nodig is om de kosten te kunnen dekken.

Wat is er nodig?

Bij het invoeren van de maatregel 'scheiden wonen en zorg' zal dit probleem terugkeren. Als het wenselijk is dat mensen met een zzp1 of zzp2 zelfstandig wonen, dan is het noodzakelijk dat laagdrempelige buurtgerichte voorzieningen aanwezig zijn en dat er ondersteuning beschikbaar is die zich richt op netwerkversterking.

Knelpunten door aanscherping nieuwe beleidsregels kortdurend verblijf

Sinds 1 januari 2011 is de toegang tot de functie kortdurend verblijf aangescherpt. Ouders of mantelzorgers die logeeropvang willen voor hun kind met een beperking om zichzelf en het gezin tijdelijk te ontlasten, kunnen hier geen aanspraak meer op maken. Het aantal beschikbare logeerplekken is daardoor afgenomen. Hierdoor is het voor mensen die wel een indicatie voor kortdurend verblijf hebben, steeds lastiger om een plek te vinden.

Wat is er nodig?

Logeren werkt vaak preventief, het voorkomt overbelasting. Maar dan zijn voldoende plekken nodig en verruiming van de aanspraken. Cliëntenorganisaties inventariseren wat de gevolgen zijn voor deze maatregelen voor ouders en mantelzorgers.

Uitgelicht: pgb-maatregel

Het persoonsgeboden budget (pgb) is een belangrijk instrument om zelf de regie te voeren en zorg te regelen.

Sinds 2012 is er veel veranderd voor de aanspraak op het pgb. In 2011 is de pgb-maatregel aangekondigd. Deze maatregel houdt in dat de mensen die vanaf 1 januari 2012 een AWBZ-indicatie aanvragen, alleen een pgb krijgen wanneer zij een verblijfsindicatie hebben. Bij een indicatie van minder dan 10 uur kunnen zij alleen zorg in natura krijgen van zorgaanbieders die door het zorgkantoor gecontracteerd zijn. Voor de doelgroep met een indicatie voor 10 uur of meer en voor wie geen passende zorg in natura voorhanden is, is er de vergoedingsregeling persoonlijke zorg (VPZ).

Voor de budgethouders die vóór 1 januari 2012 al een pgb hadden, geldt dat zij dit pgb behouden tot 2014, ongeacht of zij een verblijfsindicatie hebben of niet. Na 1 januari 2014 vervalt het pgb voor diegenen die geen verblijfsindicatie hebben. Zij kunnen alleen nog zorg in natura krijgen.

In de afgelopen jaren hebben MEE-consulenten veel signalen gemeld over het pgb:

- Cliënten die door zorgaanbieders onder druk worden gezet om een pgb aan te vragen, omdat de financiële ruimte die zij hebben om zorg in natura te leveren op is.
- Cliënten die genoodzaakt zijn om een pgb aan te vragen, omdat de zorg in natura die zij nodig hebben niet voorhanden is.

In de afgelopen jaren was dus niet voldoende zorg in natura beschikbaar, waardoor mensen genoodzaakt waren om voor een pgb te kiezen. De toekomst moet uitwijzen of de maatregelen van de staatssecretaris leiden tot een toename van passende zorg in natura. Per Saldo en MEE Nederland hebben op verzoek van de staatssecretaris van VWS een Helpdesk opgericht,

waar mensen met vragen, klachten en signalen rondom de pgb-maatregelen, inclusief de VPZ, terecht kunnen.

Bij de Helpdesk kunnen dus ook lacunes in passende zorg in natura worden gemeld.

Andere signalen van MEE-consulenten betreffen de budgethouders zelf:

- Gebrek aan ondersteuning van cliënten bij het beheer van het pgb.
- Mensen met een pgb die vaak niet weten wat een pgb inhoudt en welke verantwoordelijkheid dit van hen vraagt.
- Mensen die in de schulden geraken omdat zij niet goed op de hoogte zijn van de wijze waarop zij het pgb moeten verantwoorden en daardoor het bedrag moeten terugbetalen.

Zoals eerder is aangegeven is het pgb een belangrijk instrument voor mensen met een beperking om zelf de regie te voeren en zorg te regelen. Hierin zit de meerwaarde van het pgb. Maar bovenstaande signalen geven ook aan dat het pgb niet voor iedereen de beste oplossing is. Daarom is het belangrijk dat mensen die zorg nodig hebben, goed geïnformeerd worden zodat ze, voordat zij een indicatie aanvragen, bewust kunnen kiezen voor het pgb.

Samenwerkingsconvenant MEE en Per Saldo

Om deze reden hebben MEE en Per Saldo een samenwerkingsconvenant opgesteld. Dit convenant heeft als missie het bevorderen van een weloverwogen keuze voor een pgb. Hierdoor kunnen mensen de regie over hun eigen leven behouden.

Vroegtijdige voorlichting, goede informatievoorziening en ondersteuning dragen bij aan een weloverwogen keuze. Kiezen voor een pgb betekent dan ook werkelijk het behoud van eigen regie. ■

Logeerkringen MEE Utrecht, Gooi & Vecht

Samen met betrokkenen zoekt MEE naar alternatieven voor individuele professionele zorg. In de gemeente Utrecht heeft dit geresulteerd in het project Logeerkringen, waarbij mensen bij vrijwilligers/gezinnen kunnen logeren. MEE werkt hierin samen met Handjehelpen. Handjehelpen biedt in een groot deel van de provincie Utrecht vrijwillige hulp op maat, die ten goede komt aan kinderen en volwassenen met een beperking of chronische ziekte en hun mantelzorgers.

Tekort in aanbod

■ Aangepaste gezinswoningen voor mensen met een lichamelijke beperking en een gezin

Er is een groot tekort aan woningen waar mensen met een lichamelijke beperking met een gezin kunnen wonen. Deze gezinnen moeten gebruik maken van het bestaande aanbod binnen gemeenten, maar deze woningen zijn vaak niet geschikt voor (grotere) gezinnen.

■ Buitenschoolse opvang voor kinderen met een beperking

Buitenschoolse opvang voor kinderen met een verstandelijke beperking of voor kinderen met autisme en een normale intelligentie wordt vrijwel nergens aangeboden.

■ Wonen met ondersteuning voor 18+ met autisme en normale intelligentie

Er is een tekort aan plekken waar zij zelfstandig kunnen wonen met begeleiding. Ook is er een tekort aan kamertrainingen die hen in staat stellen op termijn zelfstandig te gaan wonen.

■ Aanbod voor mensen met dubbeldiagnostiek

Er is te weinig zorg beschikbaar voor mensen met een verstandelijke beperking, gecombineerd met GGZ-problematiek.

Wat is nodig?

Zorginkoop moet beter worden afgestemd op de vraag. Door de pgb-maatregel is dit nog belangrijker geworden (zie eerder in deze rapportage). Zorgkantoren (zorgverzekeraars) zullen met zorgaanbieders moeten bespreken hoe tekorten in aanbod opgevuld kunnen worden.

MEE op weg, MEE IJsseloevers. 'Meedoen in het verkeer is meedoen in het maatschappelijk verkeer'

MEE op weg is een project om mensen met een beperking en hun netwerk te laten zien hoe ze zelfstandig kunnen deelnemen aan het verkeer.

Er wordt een omslag in het denken over verkeer en vervoer gebracht, zodat meer mensen niet 'automatisch' alleen maar denken aan aangepast vervoer. MEE werkt binnen het project samen met OV-maatjes. Dat zijn vrijwilligers. De OV-maatjes gaan samen met de deelnemers op reis van A naar B. Dit kan zijn met de bus, op de fiets of gewoon lopend. Hierdoor leren de deelnemers dit uiteindelijk zelfstandig te doen.

Bezuinigingen op vervoerskosten

Sommige gemeenten bezuinigen op de subsidie voor aangepast vervoer, vooral op het leerlingenvervoer. Als vervanging van het aangepast vervoer wordt een vergoeding voor het openbaar vervoer verstrekt. Dit sluit niet aan bij de behoefte van een deel van de mensen met een beperking, omdat zij zonder begeleiding geen gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer. Begeleiding zit niet in de indicatie.

Wat is er nodig?

Er zijn altijd mensen voor wie aangepast vervoer noodzakelijk is. Voor hen moet aangepast vervoer beschikbaar blijven om te voorkomen dat zij in een isolement terecht komen. Voor degenen die gebruik kunnen maken van openbaar vervoer, is een training en eventueel ondersteuning door vrijwilligers noodzakelijk.

Knelpunten mantelzorgcompliment

Mensen die op de wachtlijst staan voor intramurale zorg en daardoor voor langere tijd opgevangen moeten worden door mantelzorgers, kunnen geen mantelzorgcompliment aanvragen. De reden hiervan is dat zij een intramurale indicatie hebben.

Daarnaast zijn er cliënten die wel aan de criteria voldoen voor een mantelzorgcompliment, maar geen brief hebben ontvangen van de Sociale Verzekeringsbank (SVB), de uitvoerder van het mantelzorgcompliment.

Wat is er nodig?

Deze signalen zijn al bij verschillende organisaties bekend. De Nationale ombudsman heeft een brief naar minister Schippers van VWS gestuurd over de onduidelijkheden rondom het mantelzorgcompliment en vraagt haar na te gaan of er een oplossing is voor dit probleem.

De SVB en Mezzo (de landelijke vereniging voor mantelzorgers en vrijwilligerszorg) zijn bezig om de problemen rondom de signalen over de aanvraagprocedure op te lossen.

Leren & Werken

Mensen met een beperking willen graag werken, maar het vinden en behouden van een duurzame plek op de arbeidsmarkt is vaak lastig. Daarnaast zijn er verschillende ontwikkelingen die het vinden en behouden van een werkplek moeilijker maken. Dit werkt demotiverend.

Tekort aan plekken in de sociale werkvoorzieningen

De wachtlijsten voor de sociale werkvoorzieningen nemen toe, mede doordat mensen niet snel doorstromen naar ander werk. Bovendien wordt vanwege de Wet Werken naar Vermogen het aantal plekken in de sociale werkvoorzieningen afgebouwd. Dit levert veel onrust op voor deze groep.

Tegenstrijdige prikkel Wajong

Iemand met een arbeidsverleden van langer dan een half jaar komt niet in aanmerking voor een Wajonguitkering. Ook een stage die positief is verlopen, wordt gezien als werkervaring. Deze beleidsregel levert een verkeerde prikkel op, namelijk dat mensen geen poging doen om te gaan werken, omdat zij dan geen aanspraak kunnen maken op de Wajong.

Wat is er nodig?

De nieuwe Wet Werken naar Vermogen heeft als doel dat zo veel mogelijk mensen met een beperking door werk in hun eigen onderhoud voorzien. Om dat te stimuleren is aandacht nodig voor de ondersteuning die zij behoeven. Voor duurzame integratie is het van belang dat alle betrokken organisaties samenwerken. Voor informatie over wat MEE kan doen op het gebied van arbeid verwijzen wij naar de handreiking Wet Werken naar Vermogen¹.

Passend onderwijs

MEE-organisaties signaleren veel onrust onder cliënten over de kabinetsmaatregelen. Soms lopen instellingen al vooruit op de maatregelen. Zo heeft de aankondiging van de invoering van passend onderwijs geleid tot een terughoudend aannamebeleid van kinderen met een beperking.

Wat is er nodig?

Ook hier is goede informatievoorziening nodig aan ouders zodat zij weten wat hun rechten en mogelijkheden zijn. De discussie over de wijze waarop passend onderwijs vorm krijgt wordt nog gevoerd in de Tweede Kamer.

¹ De handreiking Wet Werken naar Vermogen is te downloaden op www.mee.nl

Regelgeving & Geldzaken

Structurele ondersteuning bij thuisadministratie ontbreekt

In 2009 heeft de groep mensen met een 'lichte' beperking hun aanspraak op begeleiding verloren (de zogenoemde pakketmaatregel). Desondanks is er bij een deel van deze groep behoefte aan structurele ondersteuning bij het in orde brengen en/of houden van hun administratie. Doordat deze structurele ondersteuning ontbreekt, krijgen deze mensen te maken met schulden en komen zij uiteindelijk terecht bij de schuldhulpverlening.

Papermates, MEE Amstel & Zaan

Steeds meer mensen krijgen problemen met ingewikkelde brieven en formulieren. Of ze raken het overzicht over hun financiën kwijt en kunnen niet meer rondkomen. MEE is daarom met enkele welzijnsorganisaties het project Papermates gestart. Mensen met een (licht) verstandelijke beperking en niet-aangeboren hersenletsel kunnen zelfstandig blijven wonen als schulden worden voorkomen (preventie) of als zij begeleid worden naar de schuldhulpverlening.

Een 'papermate' is een maatje bij papieren en geld, een vrijwilliger die thuis helpt de post te ordenen. En die meegaat naar schuldhulpverlening, als dat nodig is. Een papermate biedt naast een MEE-consulent een extra steuntje in de rug.

Het project is eerst uitgezet in een stadsdeel. Nu wordt het project in heel Amsterdam uitgevoerd in samenwerking met maatjesproject VONK. Inmiddels hebben andere gemeenten belangstelling voor deze aanpak.

Wat is er nodig?

Meer gemeentelijk aanbod voor structurele ondersteuning die preventief werkt en voorkomt dat mensen in de schulden raken.

Onvoldoende erkenning en herkenning van niet-zichtbare beperkingen

■ Te weinig aandacht voor niet-aangeboren hersenletsel

Naar schatting krijgen elk jaar 100.000 (nieuwe) mensen te maken met niet-aangeboren hersenletsel (NAH). Zij moeten leren omgaan met een beschadigd cognitief vermogen, waardoor zowel de communicatie als de bewegingsvrijheid enorm wordt ingeperkt. De aard en ernst van de beperking van deze doelgroep is bij de omgeving en bij reguliere organisaties onvoldoende bekend. Iemand met NAH krijgt bijvoorbeeld geen urgentieverklaring voor een andere woning, als deze persoon last heeft van omgevingsgeluiden.

Mensen met NAH ondergaan vaak een persoonlijkheidsverandering en hebben daardoor een slecht ziekte-inzicht, dat vereenzaming in de hand werkt. Hierdoor is het ook voor de mantelzorger vaak erg zwaar.

- Bij reguliere organisaties is de kennis over mensen met een beperking vaak niet toereikend. Het betreft vooral mensen met NAH, autisme en/of een verstandelijke beperking. Hierdoor ontstaan problemen in de communicatie en ondersteuning.

Wat is er nodig?

- Het vergroten van de kennis van loketmedewerkers, zodat zij mantelzorgers beter informeren over het aanwezige ondersteuningsaanbod. Daarnaast is het belangrijk dat Wmo-loketmedewerkers dreigende overbelasting van mantelzorgers vroegtijdig signaleren. MEE kan hier een bijdrage aan leveren door deskundigheidsbevordering aan Wmo-loketmedewerkers en andere professionals te bieden. Daarnaast kan MEE ook de cliënt en mantelzorgondersteuners ondersteunen door het versterken van de eigen kracht van de cliënt en bij het opbouwen en onderhouden van het netwerk.
- Deskundigheidsbevordering op het gebied van het herkennen van en het omgaan met mensen met een beperking. ■

Netwerkondersteuning niet-aangeboren hersenletsel (NAH), MEE Groningen, MEE Utrecht, Gooi en Vecht en MEE IJsseloevers

De Hogeschool Utrecht is het project Mantelzorg en netwerkondersteuning bij NAH gestart. In drie regionale ontwikkelwerkplaatsen werken de genoemde drie MEE-organisaties met ketenpartners, steunpunten mantelzorg en cliëntenorganisaties samen. Het doel is het vergroten van de kennis van professionals. Daardoor kunnen zij op een effectieve manier mantelzorgers ondersteunen zodat mensen met NAH en hun naasten beter kunnen worden ondersteund bij het opbouwen en onderhouden van een steunend sociaal netwerk.

Tot slot

De genoemde signalen vormen belemmeringen voor mensen met een beperking. Daardoor kunnen zij minder goed meedoen in de samenleving. Om de inclusieve samenleving te bevorderen moet op regionaal en landelijk niveau actief worden samengewerkt zodat de genoemde knelpunten aangepakt kunnen worden.

De komende jaren wordt dit alleen maar belangrijker. Er verandert veel voor mensen met een beperking. Gemeenten krijgen er veel taken bij. De ervaring van MEE is dat mensen met een beperking met de juiste ondersteuning in hun eigen kracht versterkt kunnen worden. Door de mogelijkheden van het netwerk optimaal te benutten kunnen zij de regie over eigen leven blijven voeren. Veel energie gaat verloren door onnodige belemmeringen die vaak te maken hebben met ineffectieve regelgeving en de (lokale) omgeving of voorzieningen die onvoldoende zijn ingericht op mensen met een beperking. Door het wijzigen van de verantwoordelijkheden en meer verantwoordelijkheid in één hand (namelijk die van de gemeenten) te leggen, worden knelpunten hopelijk eerder opgelost.

MEE wil met deze signaleringsrapportage een bijdrage leveren aan het vergroten van het inzicht in knelpunten en mogelijke oplossingen. ■

Adressen

MEE Nederland

Vereniging voor ondersteuning bij leven met een beperking

Maliebaan 71f | 3581 CG Utrecht

Postbus 85271 | 3508 AG Utrecht

T 030 236 37 07 | F 030 234 07 72

info@meenederland.nl

www.mee.nl

Colofon

Tekst: Auke Blom, MEE Nederland

Fotografie: www.istockphoto.com (omslag),
Inge Hondebrink (binnenwerk)

Vormgeving en druk: Boom & van Ketel *grafimedia*, Haarlem

Productiebegeleiding en eindredactie: Annette Abels,
afd. Communicatie MEE Nederland

© Maart 2012, MEE Nederland

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt door middel van druk,
kopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
MEE Nederland.

Een digitaal exemplaar kunt u downloaden van
www.mee.nl